СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 208. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 7-го вересня 1935. — VOL. XLIII. No. 208. Jersey City, N. J., Saturday, September 7, 1935. THREE CENTS

ВСІ ПАСАЖИРИ „ДІКСІ" ПЕРЕНЕСЕНІ НА БЕРІГ

МАЙАМІ (Флорида). — По трох днях тяжкої праці перенесено на беріг усіх пасажирів корабля „Діксі", що попав на коралеві рафи коло південного шпиля півострова Флорида. З пасажирами перенесено теж більшість моряків, тож на кораблі лишилися тільки капітан корабля, Сундстром, та кілька моряків, щоби зробити остаточну інспекцію корабля з представником інженирів.

Всі пасажири зазначують, що виладування моряків і пасажирів відбулося в найкращім порядку, що вони приписують справности команданта.

Асекураційні підприємства обчисляють, що всі претенсії за шкоду, зроблену катастрофою, можуть легко досягнути суми пів міліона долярів.

Коло корабля „Діксі", що ще далі сидить на скелях, стоять кілька кораблів, готових ратувати тих моряків, що на ньому лишились. Більшість пасажирів уже поїхали залізницями.

НАЧИСЛЯЮТЬ 256 ЖЕРТВ ГУРАГАНУ.

МАЙАМІ (Флорида). — За обчисленнями урядових і газетярських бюр число жертв гурагану, що навістив ці околиці при кінці минулого тижня, виносять 256. Крім них 258 осіб були поважно ранені.

Найбільше жертв було серед ветеранів, котрих згинуло підчас гурагану коло дві сотки. Вони теж становлять коло 25 процентів осіб, поважно ранених.

Крім цих жертв можуть бути ще й інші, бо ще досі не відомо нічого про 320 пропалих осіб, між якими певно є багато погиблих та покалічених.

Ріжні ратункові організації займаються добуванням людей зпід румовищ домів, повалених гураганом.

Уряд вислав у навіщену гураганом територію поважну допомогу.

ВЕЛИКЕ ЧИСЛО ХОРИХ СЕРЕД ЛЮДЕЙ, ЩО СТАРАЮТЬСЯ ЗА ДОПОМОГОВУ ПРАЦЮ.

НЮ ЙОРК. — Лікарські оглядини людей, що зголосилися по допомогову роботу в місцевім бюрі „адміністрації поступу праць", ствердили, що між цими людьми щонайменше одна шеста частина недомагає на здоровлю до того, що вони не здібні до праці.

Урядники кажуть, що ці люди повинні дістати не працю, а удержання.

6 МОЛОДИХ ЛЮДЕЙ ПРИЗНАЮТЬСЯ ДО ВБИВСТВА.

НЮ ЙОРК. — 6 молодих парубків, у віці від 18 до 25 літ, арештовані поліцією по нападі на Едвина Еспосіта, урядовця підземної залізниці, в „Свято Праці", призналися, що вони були в часі нападу в підземній залізниці, що плянували грабунковий напад на касу залізниці, але заперечували, що мають щонебудь спільного з нападом, котрий скінчився вбивством Еспосіта.

Приведені поліцією до канцелярії прокуратора, хлопці згодилися датись фотографувати фільмовим апаратом та говорити до рекордуючої машини. Це їх видно так захопило, що вони розказали всю правду, признавшися до нападу та вбивства. 23-літній Больонія признався, що він ударив Еспосіта прикладом свого револьвера по голові, а коли цей ударив його кулаком у щоку, стрілив до нього та вбив його. До другого вистрілу признався Ді Дона. Вони захопили потім разом гроші та втекли. Вони сподівалися добитися з грабіжу коло 4,000 долярів, але кождий з них дістав від 18 до 30 долярів.

Всі вони будуть відповідати за вбивство першого ступня, за яке їх жде електричне крісло.

ЗАХОДИ ДО ПОЛАГОДЖЕННЯ СТРАЙКУ КРАВЕЦЬКИХ КАНЦЕЛЯРІЙНИХ РОБІТНИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Юнія дамських кравців запросила на конференцію представників 8 союзів кравецьких підприємців, щоб обговорити справу покінчення страйку висилкових урядовців дамських кравецьких підприємств.

На страйк вийшли в середині цього тижня ще 5,000 робітників.

ОСТЕРІГАЮТЬ ПЕРЕД ВІСПОЮ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — Стейтовий департамент здоровля оповіщає, що на поїзді залізниці Ню Йорк Сентрел, що виїхав дня 2-го вересня у 11-тій годині вечором з Бофало до Батавії, була жінка, котра, як пізніше показалося, була хора на віспу. Супроти цього департамент побоюється, що ця жінка могла рознести цю заразливу недугу, і радить усім, що їхали на цьому поїзді, датися защіпити проти віспи.

ПОСАДНИК ПРОТИ РАСОВОГО УПЕРЕДЖЕННЯ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорський посадник Ля Ґвардія говорив у своїй промові до 5,000 Муринів, що приїхали на річну краєву конвенцію Муринів-баптистів, що міський уряд буде трактувати Муринів як рівноправних з білими.

ПРЕСА ПІД КОНТРОЛЕЮ УРЯДУ.

Аргентинський уряд видав декрет про примусову реєстрацію всіх агенцій і пресових кореспондентів, які працюють в Аргентині. Агенції і кореспонденти обовязані скласти до депозиту від 5 до 50 тисяч пезет до каси почтового уряду. Ця квота має гарантувати річеве інформування закордонної преси. Копії всіх інформацій мусять пересилати закордонні кореспонденти до дирекції почт, яка має право контролювати вістки і накладати гривни. Декрет викликав між журналістами велике затривоження. Преса пише, що декрет відбирає свободу преси і суперечить конституції.

СМЕРТЬ ДИТИНИ ВІД ПОМИЛКИ З ЛІКАРСТВОМ.

У дитячім шпиталі в Букарешті помилково вприснули чотирохлітній дитині сильну отрупу замісць розчину соли. Дитина негайно померла. Слідство виявило, що у фабриці лікарств „Новохемія" помилково наліпили етикетки на пляшечках з лікарствами. Повідомили всі шпиталі і лябораторії, щоб знищили всі пляшечки з етикетками кухонна сіль, бо в них теж може бути отруя.

АСЕКУРАЦІЯ ПОДОРОЖНИХ ВІД ДОЩУ.

Таку новинку ввели у Франції. Дирекції тамошніх залізниць, які почали велику пропаганду під гаслом „один день над морем", обезпечують за малою доплатою до білету кожного учасника такої одноденної прогульки над море від небезпеки дощу. Коли в день прогульки між годиною пів третьої до пятої попол. зачне падати дощ — кожний „асекурований" дістає назад гроші за куплений білєт.

ВИТРЕВАЛІСТЬ.

Недавно відбулися в Берліні перегони любителів мороженого. Крім Американців взяли участь і заступники всіх націй (так оповідають). Переможець — Чех, що мешкає вже 10 літ у Брукліні, зїв упродовж одної години півтора кільограма мороженого Кажуть, що не замерз.

ПРИСВОЇЛИ 4 І ПІВ МІЛІОНА РУБЛІВ.

Перед найвищим трибуналом у Москві станув головний директор маринського району Костюков, інж. Денисов, заступник директора Шербусін та інші, які за останній рік присвоїли собі 4 і пів міліона рублів. Обвинувачені випустили т. зв скарбові бони, якими платили бараковим робітникам. На розправу покликали коло 300 свідків. Розправа потреває кілька днів.

КРІВАВА БІЙКА В ЧЕРНІВЦЯХ.

В неділю рано, в 4. годині, верталися з коршми два робітники: Стефан Нечайко й Михайло Кушнір. Близько черновецької команди зробив Кушнір образливу замітку. Почався спір і лайка. Зібралися кругом люди. Нараз витягнув Нечайко ножа і встромив його свому товаришеви в горло. Кушнір упав, купаючися в крові. Його перевезено до жидівської лічниці. Нечайка арештовано.

ДОРОГА ЗМІНА СІННИКА.

Жінка Орала Билбрея в Олгуд, Тенесі, змінила солому в сінникy свого чоловіка і це коштувало його 17 тисяч долярів. Билбрей ховав у сіннику свої гроші, а жінка про це не знала. Вона викинула з сінника стару солому і спалила. Коли чоловік прийшов до дому, було вже по всім.

ДОБРИЙ ЛІК НА СЛІПОТУ.

Знайшовся новий лік на сліпоту, та ще не стверджено, чи він у кождім випадку поможе.

В Лонг Бренч, Онт., зачалася була родинна сварка, де вживано не лише самих словних аргументів. Один аргумент у виді помідора поцілив одного з учасників в око. Це око було сліпе 27 літ. Удар помідора поділав на нього так, що воно прозріло. Таким робом покривджений має причину чути вдячність за чудесне вилікування зі сліпоти.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ ХАРЧІВНІ ВИТРОЮЮТЬ ЛЮДЕЙ.

У дніпропетровській окрузі ствердили занедужання кількох тисяч людей від снідань, обідів і вечер. Часопис „Ізвестія" пише, що большевицькі харчівні не признають основних засад гігієни і стоять на дуже низькім санітарнім рівні. Робітники дістають найгірші харчі. Провірна комісія ствердила на 1,250 випадків 350 пайків несвіжого мяса, зігнилі кашi і бараболь.

МЕДВЕДІ І ВОВКИ У СКІЛЬЩИНІ.

На тухлянській полонині на верху Стеньки медвідь забив два телята, власність ґазди Улича. В тому часі на горі під Лопатов вовки роздерли три кози, власність вдови Касторa. Тому селяни з Тухлі зігнали всю свою худобу з полонин, бо вовки і медведі роблять великі шкоди. На полонинах лишилася ще рогата худоба з Мізуня і Камінки.

ПРИСПАВ КОНДУКТОРА ЗАЛІЗНИЦІ.

На лінії Букарешт—Галац (Румунія) приспано кондуктора залізниці, а опісля обкрадено. Перед відїздом залізниці з Букарешту зявився в кондуктора якийсь осібняк і просив, щоб той його приняв до службового вагону, бо він не має грошей. Кондуктор на велику просьбу невідомого пристав. Підчас їзди дав невідомий кондукторови склянку вина і той, випивши вино, заснув. Коли пробудився то побачив, що впав жертвою ошуканця. Поліція почала слідство, бо кажуть, що осібняк є урядовцем почти в Ґалаці.

ВАЛІЗКИ.

У совєтській „Правді" з 21. червня читаємо дословно такі замітки: „Валізку можна у нас дістати в кожній крамниці, але якої буде вона якости, це вже інша справа! На залізницях часто можна бачити такі сцени: квапиться подорожник до вагону і нераз ручка від валізки залишається в його руці, а валізка летить на землю і все з неї висувається. Приїжджає поїзд, сотні пасажирів виходять із вагонів і майже в кожного валізка перевязана шнурком або ремінцем. Але попробуйте напр. у Харкові знайти робітню, де направляли би валізки — нема ніде!"

ДІЛЬНИЦЯ МІСТА ПОСУВАЄТЬСЯ ДО РІКИ.

В місті Константин в Альжирії обсуваєтся до ріки смуга землі — довга 300 м., широка 80 м. В дільниці міста, що лежить на горі, з якої обсуваєтся земля до ріки, завалилось уже багато домів. Здогадуються, що гору підмили підземні джерела.

ФАБРИКА ФАЛЬШИВИХ ГРОШЕЙ.

Львівська поліція перевела ревізію в хаті 60-літнього Абрагама Дікеса, де викрила фабрику фальшивих грошей. Поліція арештувала муляра Степана Міська, який саме тоді вливав розтоплений метаь до гіпсових форм. Фальшиві гроші пускали в обіг дві безробітні служниці, Анна Спринь і Ґінда Балабан, які мешкали в Дікеса. Поліція арештувала Абрагама Дікеса, його жінку Ґінду, обі служниці та спільника Герша Каца. Помешкання Дікеса опечатала.

ЕМІГРАЦІЯ З ЗАКАРПАТТЯ.

Еміграція з Закарпаття в останньому часі знов росте. На основі еміграційної статистики з території Підкарпатської Руси 1932 року вивандрували 123 людей, 1933 р. вже вдвоє стільки, тобто 241 людей, а минулого, 1934 р., 280 людей. Всупереч цьому еміграція з історичних земель (Чехія, Морава) значно підупала.

ЯК ОБХОДИЛИСЯ З ВЕГЕТАРІЯНАМИ.

Часопис „Меркурі Реляціон", що виходив 1682 р. в Мінхені, помістив був свого часу таку новинку: „Доносять зі Львова, що в Москві появилася нова секта, що називається „Філіпіни". Її члени не їдять ніякого мяса і не пють алькогольних напитків. Ту секту скоро винищено. Власти виловили їх і покарали смертю на колесі (колесуванню)". Такі то дивні були колись часи.

ШУКАЮТЬ СКАРБІВ У ТУРЕЧЧИНІ.

В Атенах повстало товариство з метою віднайти скарби Греків і Вірмен у Туреччині, які вони закопали, втікаючи з поспіхом перед триюмфальним походом турецьких військ під проводом Кемаля у 1922 р. Турецьке міністерство скарбу дало дозвіл на цю акцію. І дійсно вже по перших розшуках коло Кома віднайшли 10,000 фунтів у золоті. Вартість закопаних цінних річей і грошей у Туреччині обчисляють на один міліон фунтів у золоті. Згідно з законом половину віднайдених скарбів бере турецький скарб.

„МИЛОСЕРНІ БРАТТЯ" І МОРАЛЬ.

Німецьке Інформаційне Бюро повідомляє: В заведенні для божевільних п. н. „Марія Ліндендорф" в Дорштайн Гольстерґавзен, що є власністю конґреґації „Братів Милосердя", викрили важкі злочини проти моралі. В тім заведенні є 410 хворих хлопців, в тім багато епілептиків.

Арештували 10 членів конґреґації і 2 колишніх членів, викреслених перед кількома роками з організації. Більшість арештованих признались до вини. Щодо чотирох заведень тієї конґреґації ведуть іще поліційне слідство.

ІТАЛІЙСЬКИЙ ДЕЛЄГАТ ВИЙШОВ З НАРАД ЛІҐИ НАЦІЙ

ЖЕНЕВА. — Засідання Ради Ліґи Націй у справі Етіопії має свої драматичні моменти. На закиди італійського делєґата проти Етіопії, начеб вона була дикою країною, відповів її представник, Ґазон Жез так: „Коли хто хоче втопити свого пса, то каже, що він скажений. Етіопія не хоче піддатися режімови фашистів, що виховує свої діти в любві до военного ремесла і в ненависти до сусідів". Цього не міг стерпіти представник Італії, Ґвідо Роко, і зажадав від предсідника перервання нарад; а коли його жадання не сповнено, він нагло вийшов із салі. Свою поведінку оправдав Роко тим, що він вважає, що такий вислів це образа для Італії.

Після виходу італійського представника говорив Літвінов, представник Совєтів. Проти сподівання всіх присутних він боронив внутрішні відносини в Етіопії, кажучи, що вони не повинні бути притокою до війни.

МУСОЛІНІ ОСОБИСТО ЗА МИРНУ РОЗВЯЗКУ.

ЛОНДОН. — Відомий кореспондент заграничних газет, Огур, пише про свої розмови з Мусолінієм і твердить, що особисто Мусоліні думає про мир, бо його переконання таке: „Італія хоче Етіопії, а не війни".

ІТАЛІЯ НАДІЄТЬСЯ НА МАНДАТ НАД ЕТІОПІЄЮ.

РИМ. — Тут панує переконання, що Ліґа Націй прийме погляд Італії, що Етіопія не є цивілізованою країною і тому віддасть Італії мандат над нею. Колиб Ліґа станула на боці Етіопії, тоді Італія зрезиґнує з членства в Лізі і розпічне воєнні операції проти Етіопії.

ЕТІОПІЯ НЕ ХОЧЕ РЕЗИҐНУВАТИ ІЗ СВОЄЇ СУВЕРЕННОСТИ.

АДІС АБАБА. — Етіопський уряд дав інструкції своїм делєґатам на нараді Ради Ліґи Націй, щоб вони не йшли на ніякий компроміс і не допустили до обмеження повної незалежности й суверенности Етіопії. В інших справах делєґати мають далеко йдучі повновласти.

СУСПІЛЬНІ ТРУДНОЩІ ЕТІОПІЇ.

АДІС АБАБА.—Чужинні репортери, що прибули до Етіопії на час военних приготувань мають багато труднощів, не знаючи тутешніх суспільних відносин. Найвартнішим грошем є тут срібний таляр, вибитий за Марії Тереси в Австрії. Репортери мусять купувати мули, щоб відбувати навіть невеличку подорож; мусять мати хлопців до послуги, коли навіть прийдеться їм нести свою торбу; а коли їдуть мулами, мусять що сім кроків викрикувати „меч, меч", інакше мул стає. Репортер, що має трох хлопців до послуги, не хоче говорити до репортера, що має лише двох послугачів.

САМОГУБСТВО АМЕРИКАНСЬКОГО КОНСУЛЯ.

АТЕНИ (Греція). — Американський ґенеральний консул у Солуні, Джордж Генсон, застрілився на покладі корабля Президент Полк у дорозі до Ню Йорку. Думають, що причиною самогубства було пониження, якого він зазнав, коли його іменували консулем до Адіс Аббаби в Етіопії, а опісля їх змінили пляни і перенесли на незначне становище в Солуні. Генсона вважали за зручного посередника в переговорах.

НЕ СТАНЕ ВУГЛЯ, БУДЕМО ҐРІТИСЯ ВІТРОМ З БІГУНА.

НОРВИЧ (Англія). — Професор Френк Дебенгем, директор інституту для розслідів земних бігунів в університеті в Кеймбридж, сказав у четвер на засіданню британського товариства для поступу в науці, що люди дістануть силу для витворення електрики з буревіїв на полудневому бігуні і в той спосіб забезпечаться на випадок, коли на землі забракне вугля.

ЗУДАР ФРАНЦУСЬКИХ ЛІТАКІВ НА МАНЕВРАХ.

ПАРИЖ. — У часі маневрів французької армії в околиці Раймсу зударилися два бомбові літаки в повітрю, впали на землю і погребали під собою 10 жовнірів, що їхали ними.

В часі маневрів маніфестували французькі війська свою приязнь до Італії, бо саме в північній Італії відбулися маневри італійського війська.

ПЕРЕНЕСЛИ ПАСАЖИРІВ З УШКОДЖЕНОГО КОРАБЛЯ В ЕВРОПІ.

ЛОНДОН. — Корабель Дорік, лінії Кунарда, зударився з французьким пароплавом Формінжі, і сильно ушкодився недалеко берегів Портуґалії. Ратункові човни перевезли 735 пасажирів Доріка на інший англійський корабель, що приплив на зазив. Деякі з подорожних були перенесені на Дорік з корабля Лорентік, коли цей зударився перед 20 днями з кораблем Нейпер Стар у Ліверпулю.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:
Звичайне число три центи.

На рік	$6.00
На пів року	$3.25
На три місяці	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):	
На рік	$ 2.00
На пів року	$ 1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:	
На рік	$9.00
На пів року	$4.75
На три місяці	$2.50

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents a copy

One year	$6.00
Six months	$3.25
Three months	$1.75
Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
One year	$ 2.00
Six months	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:	
One year	$9.00
Six months	$4.75
Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СПАДЩИНА ЖОРСТОКОСТИ

Англійською мовою появилася недавно книжка Джорджа Кичина „Бранець ОГПУ", котра набирає широкого розголосу навіть у цьому віці, котрого нерви знечулені історіями преріжних жорстокостей.

Автор книжки став бранцем російської тайної поліції через те, що не захотів стати її платним аґентом та свідчити фальшиво проти фінського консуляту. За цей „злочин" його держано 5 місяців у самотнім арешті, суджено за занедбання реєструвати фірму та засуджено на 4 роки вязниці й утрату всього майна. По 4 роках большевики дозволили Кичинови виїхати з Росії. Кілька місяців тому він умер у Лондоні на запалення легенів.

Та заки помер, він описав свої переживання. Описав їх просто, без перебільшення, без крику. Описав, що бачив, що чув, що пережив. Та писати перебільшено, кричати, рвати на собі волосся він не потребував, бо те, що він просто описав, робить таке сильне враження, що один американський критик каже, що читачеви треба кілька чарок горівки на підкріплення, заки зможе передертися крізь усі страшні дикарства, описані в книжці.

Факти, подані в книжці, справді страшні. Не можливо просто перечислити всіх жорстокостей, які придумала жорстока большевицька душа. Глота людей у малих цюпах. Здорових містять разом з хорими, навіть на такі пошесні недуги, як тиф. Людей у горячці женуть на роботу. Побитих урядниками людей лишають на морозі без памяти. І так далі. Жорстокість на жорстокости їде й жорстокістю поганяє.

І не треба думати, що все це має якийсь розум. Що тут нищиться якогось ворога. Що тим осягається якусь ціль. Ні, бо жорстокі комісарі часто своєю жорстокістю нищать якраз цю роботу, що її мали виконати. Видно, що, добившися до влади, яка їм дає нагоду до жорстокости, вони засмакували в жорстокости й жорстокість уже вважають цілю своєї влади.

Читаючи про це безглуздя, читач нагадує собі подібні сцени, описані старими російськими письменниками з царських часів, як Достоєвського й Чехова. І ця пригадка говорить читачеви велику науку. Як Достоєвський і Чехов писали про жорстокости царського уряду, царський уряд видавався непохитним великаном. Нині з цього великана остався тільки дух жорстокости в російських большевиків. Фізична сила царату впала, впала розїджена власною жорстокістю; таксамо впаде й влада Совєтів, теж розїджена власною жорстокістю.

ГОЛОС ПОЛЬСЬКОГО ПОЛІТИЧНОГО ЕМІҐРАНТА ПРО СУЧАСНИЙ РЕЖІМ У ПОЛЬЩІ

I.

Як і інші країни диктатури, так і Польща має своїх політичних еміґрантів, що перебувають у ріжних країнах Европи. На еміґрації жиють бувші польські міністри Вітос і Кернік, бувші соціялістичні посли до сойму Ліберман та Праґер й інші. Ліберман був свого часу близьким співробітником Пілсудського. Таємниці „двору диктатора" йому добре відомі. Те, що Ліберман подав в европейській пресі про теперішніх володарів Польщі після смерти Пілсудського, заслугує на нашу пильну уваґу. Це мало ненавидіти противника; його треба **знати,** знати його сильні й слабі сторони.

Що пише Ліберман про теперішніх польських диктаторів? Він називає їх **сиротами диктатора Пілсудського.** На першім місці між цими „сиротами" стоїть Валери **Славек,** теперішній предсідник польського уряду. Про нього Ліберман зазначує: „Цей чоловік уже втретє є міністромпрезидентом, але в цій ролі нічого не зробив ні для країни, ні для свого пана й зверхника (Пілсудського). Він виконував точно його накази, був просто командою призначений на виконання уряду міністра-предсідника. Те, що він почув від свого „команданта" (так називали Пілсудського аж до смерти його найближчі прихильники), він повторював безкритично й невільничо з кожного урядового й неурядового приводу — завжди з надутою міною пророка, що знав найглибші таємниці землі й неба самим втіленням божої мудрости, „командантом", керманичем долі світа (так підлещувалися до Пілсудського урядові газетярі та хваломовці). Ціла минувшина Польщі є для цього чоловіка за одним махом замазана, як примара, і будучність має у нього оправдання лиш настільки, наскільки вона спирається на пошані й вірі польської нації до божественного покликання Пілсудського, „найбільшого генія світової історії". Як кожний обмежений фанатик, Славек є завжди готовий набивати свою убогу ідеольоґію в голови невіруючих найжорстокішими насильствами. Цеж він незадовго перед берестейським злочином (1930 р., підчас „пацифікації" — С. М.) проповідував на публичних зборах своїх прихильників, що треба провідникам опозиції „порядно перетрусити кости", щоб їх зробити нешкідливими".

Ліберман висловлює думку, що після смерти Пілсудського проти диктатури полковників виросте опозиція ґенералів, які зломлять карк Славекови і його спільникам. Як кандидатів на державний переворот він називає таких ґенералів: **Ридз-Сміґли, Соснковський, Сікорський і Юзеф Галер.**

Ридз-Сміґли, що від часу світової війни з маляря-артиста став ґенералом, майже не виступав політично. Але Ліберманови відомо, що цей заступник Пілсудського на уряді ґенерала-інспектора армії осуджував „полковницьку диктатуру". Проте Ліберман не думає, щоб Ридз-Сміґли був тим, що візьме в свої руки владу в Польщі. Бракує йому політичного і державницького темпераменту.

Ґенерала **Соснковського** Ліберман уважає за талановитого політика і визначного військового провідника. Також Соснковський не був вірним „пілсудчиком" після перевороту 1926 року. Відомо, що він не хотів зломити своєї присяги на вірність законам держави і не прилучився до повстання Пілсудського в травні 1926 року. Він це відчув як трагедію, і зробив спробу самогубства. Цієї „зради" Пілсудський довго не хотів простити Соснковському і тому держав його аж до своєї смерти на заднім пляні. Ліберман має відомости, що Соснковський є противником насильницького режіму „полковників". Він міркує, що після уступлення теперішнього польського президента Мосціцького виберуть на президентський уряд Сікорського, і що він перемінить диктатуру на нормальну демократичну систему.

Ґенерал **Сікорський** відомий давно як противник „полковницького режіму". Ліберман зазначує, що Пілсудський усе мав страх перед Сікорським, як політичним противником і тому цілих девять років не давав йому в армії ніякої посади, але й не звільняв його; тримав Сікорського в стані „диспонібілітету". Цей ґенерал після смерти Пілсудського може відограти в Польщі визначну політичну ролю при ліквідації диктатури полковницької кліки.

II.

Найвиразнішим противником уряду Славека і його компанії Ліберман уважає ґенерала Юзефа **Галера,** відомого ворога політики Пілсудського ще з часів світової війни. Галер боровся з своїми польськими леґіонерами на французькім фронті проти Німеччини. Польська національ-демократична партія покладає на Галера великі надії, як на того, що може повернути польську державу на новий політичний шлях. По смерти Пілсудського Галер видав до Поляків відозву, в якій між іншим писав проти теперішньої влади в Польщі:

„Уряд, що не має ніякого звязку з нацією, уряд, що хоче в Польщі завести тотальний режім і має на своїй совісти страхіття **Берестя й Берези,** цей уряд мусить бути усунений; він мусить розпастися, щоб дати місце для свободи, права і справедливости. Кожда диктатура, кожде насильство, що самі по собі суперечать християнській науці, засуджені заздалегідь на знищення. Свідомий внутрішніх та зовнішніх небезпек, що загрожують існуванню Польщі, та спираючися на волю величезних народніх мас, я готовий взяти на себе всі повинности, що належаться мені з огляду на добро і страждання Польщі".

Ліберман уважає, що між ґенералами й „полковниками" має прийти до боротьби за владу в Польщі. Він сподівається, що „ґенерали" будуть прихильниками демократії. Цих надій Лібермана не поділяємо. В „демократизм" Галерів і Сікорських не віримо, як не сподіваємося нічого доброго від інших кандидатів на спасителів польської „ойчизни".

З погляду українського має вагу те, що в Польщі може прийти до внутрішньої **політичної і соціяльної боротьби.** Для нас має значіння те, що після Пілсудського його режім у Польщі не стабілізований, хоч його наслідники докладають усіх сил для його зміцнення.

Ліберман, як польський патріот, хотів би, щоб зміна режіму в Польщі відбулася **мирним шляхом.** Відсіль надія на чарівну силу ґенеральських мундурів, які, мовляв, мають силу, спираючися на військо, завести в Польщі „нормальний, умірковано-демократичний режім". Але сам таки Ліберман визнає, що в Польщі внутрішні відносини були загострені. Він згадує про „страшну нужду в цілій країні", про „посилення волі до боротьби в найширших верствах народу" та про зріст „невдоволення проти нездібности і корупції режіму".

В цих обставинах Українцям під Польщею не слід сподіватися ніякого добра від наслідників Пілсудського. Звязувати долю українського народу в Польщі з теперішнім режімом „полковників", що проти нього стоїть величезна більшість самих Поляків, це дуже небезпечна гра. Ті українські партії, що беруть участь у так званих „виборах" до польського сойму, хотять доказати, що в цім соймі мусить бути українська репрезентація в „національнім інтересі". Але ті самі партії зазначають, що вибір українських кандидатів залежить лише від волі польських урядових чинників. Чи можна в цім разі говорити про „незалежних українських кандидатів"?

Нема сумніву, що партія „полковників", побачивши, що майже всі ліві й праві польські партії бойкотують вибори до сойму, мусіла з радістю прийняти пропозицію УНДО щодо „устійнення кандидатів", бо це підсилює режім пілсудчиків у Польщі. Але чи буде від того користь для нації, коли діячі УНДО зійдуть до ролі Петі Певного, Панаса Любченка, Чубарів і Затонських, що теж по своєму „репрезентують український нарід", — про це нема чого дискутувати довго.

С. М.

О. Сновида.

НЕ СІДАТИ МІЖ ДВОМА КРІСЛАМИ!

У Франції борються дві сили: комунізм і фашизм (під якою назвою він там би й не виступав). По середині плутаються інші партії, головно радикал-соціялісти і соціялісти, перехиляючись раз у бік правиці, раз у бік лівиці. І, як завше в таких випадках, у переломовій добі відограють лише другорядну ролю. Коли приходить до влади Клемансо чи Пуанкаре з міцним пястуком, та „золота серединка" кидається в бік і тратить усяке значіння. Навпаки, коли зачинає голосну акцію комунізм, коли приходить до спільного фронту між ним і соціялізмом та радикалізмом, ці два останні „сходять на пси", затрачують усяку свободу рухів, даючи себе пошити в дурні войовничому, активнішому, безоглядному большевизмови.

Таке зявище спостерігаємо тепер у Франції. Хоч соціялісти і договорилися нібито про свою рівноправність у „спільнім фронті", хоч радикал-соціялісти й вимовили собі „свободу рухів", усе пішло намарно при першій акції: свідомі своєї цілі комуністи потягнули за собою своїх обидвох „союзників" до акції, якої ці останні на другий день жалували, але якій запобігти не могли...

І тим комічніше представляється ця роля середніх партій, що крайні, особливо комуністи, зовсім не криються з тим, що вживають їх тільки як „гарматне мясо" революції, що на другий день по успішним перевороті старі, вічно нерішучі союзники, дістануть копнення ногою. Як тільки допоможуть крайнім повалити існуючий лад, їх роля буде скінчена. Так, як була скінчена роля Керенського, а з ним цілої ліберальної буржуазії, коли впав царат. Так, як була скінчена роля центру і націоналібералів та соціялістів у Німеччині, коли прогнано кайзера і встановлено Ваймарську републику. Так, як була скінчена роля лібералізму в Італії по тім, як своєю пасивністю помогла вона зростови соціялізму. Так, як скінчилася роля ліберальної демократії в Австрії по упадку монархії, щоб уступити місце боротьбі двох крайніх сил: комунізму й фашизму. Так, як скінчилася роля ліберальної партії в Анґлії, щоб уступити місце боротьбі між консерватизмом і Лейбор Парті.

Наша доба — доба гострих конфліктів і крайніх противенств. Палятиви нічого не помагають, а головно: **нікого не єднають.** Маси, які тепер рішають про все, ніколи не йдуть за нерішучими пророками літеплого лібералізму чи соціялізму, тільки завше за людьми і гаслами **здецидованими і яскравими.** Не хочу сказати, що не треба було валити монархії Романових, Гогенцолернів чи Габсбурґів. Треба, але ті, що це робили, повинні були знати, що новий лад встановляється не керенщиною. Що крайність перемагається тільки крайністю.

Зле роблять ті ліберальні партії, які помагають комуністам. Бо переможний комунізм роздопче їх на другий день по побіді, як тільки з їх помічю прийде до влади: роздопче, як роздоптав селянство на Україні і в Росії, або на Уґорщині, як готовий був роздоптати цілий селянський і середній стан в Італії, Австрії і в Німеччині чи Уґорщині, колиб там не було кому заміннти ненадійну ліберальну буржуазію.

Це треба памятати і нам. У нас теж радикальні й соціялістичні партії замість звернути головну силу проти большевизму, вигукують головно проти фашизму, забуваючи, що комунізм принесе загладу і їм і їх партіям і цілому селянському і середньому станови у нас. Беручи це під ваґу, бачимо, що ґанґрену комунізму зможе винищити тільки український націоналізм. Винищить його партія виразно національна, що веде завзяту боротьбу з усяким інтернаціоналізмом, що ділає засобами рішучими і крайніми. Для партій середини, для літеплих політиків, які годять усе і всіх, нема місця в теперішнім світі. Чим скорше у нас це зрозуміють, тим ліпше.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

— 41 —

А Катерина тисне його, обнімає, виціловує. Володька зроду ніхто так не цілував. А вирвавшись, як не було, пошумів у самий куточок на піч разом з чобітками.

— Як підросте, — хвалиться батько, — подам на школи... Може з нього толк вийде...

І це Володько вчув. І це кажуть тато! Самі тато! О, Боже! Ні він... Який же сьогодні особливий день. Він не знав, що і як йому робити. І радісно, і соромно. А чого соромно, то й сам не знає.

У вечорі друга радість. Прийшли колядники і то з звіздою. Володько тільки зачув під вікном дзвінок та голос: — Будьте здорові з Різдом Христовим! А чи дозволите нам заколядувати?

— Спасибі! А просимо, просимо! — відповідають.

Володько як і не сидів на печі. Стриб-стриб і він уже разом з Хведотом у самому вікні стирчить.

Колядників, коли відспівали, покликали до хати, почастували чаркою горівки, дали книша, грошей і підправили.

День пройшов якнайкраще. На третій день батьки поїхали в гості до Дерманя і взяли зі собою Володька. Василь мало не плакав, залишаючись з одним Хведотом дома. Володькові також не особливо подобались гості. Це не те, що літом. Побіг кудись, і цілий день зникай, де хоч. Тепер нікуди йти. Хлопці, з якими колись проводив час, десь Бо-зна де блукають, а може й просто дома сидять. Дехто з них, як Михтід, Ароіл до школи ходять і їм тепер вже не до Володька.

І Володько був радий, коли вечором вертався до дому. Змерз добре, їдучи. Ноги в чобітках, якими встиг уже всім похвалитись, їдучи на санях, мало не поодмерзали. Але їхати все таки приємно. Дорога гладенька, рівна. Небо ясне, зоряне. Мороз припікає, полозки саней порипують, і біжать, біжать. Їхали коло обмерзлого млина. Коліс його зовсім не видно, так пообмерзали. Дорога тепер уже не тудою, що літом. Навпрошки від млина через став, річку та луг до хутора. Хутір Матвіїв тихий, одинокий, снігом занесений, майже непомітний. Лише підїхавши до нього ближче, видно дві маленькі віконечка, слабеньке у них світло та з димаря на стрісі валить і тяжко здіймається догори величезний стовп диму.

Видно, Василь топить сирими корчаками та сосновими смоляками. Це вони так коптять.

Решта свят, Новий Рік та Водохрещі прошмигнули як і не були. Ще раз були гості. Ще раз випивали. Приходили до Матвія ріжні чужі люди. Гуторили, радились, оповідали. Матвій трохи відпочив, підняв голову, не сердився стільки. Настрій родини одразу змінився. Володька колядувати та посипати так і не пустили.

Але минули свята. Знов будень, знов праця, знов вбогі харчі, гризня. Зараз по Різдві почалась метелиця, а з нею відлига. Подуло теплим західнім вітром. Пішов дощ. Сніг намок і роставав. Цілий луг залило водою. Та не встигла ще збігти вода, як вдарив мороз. Став, річка і цілий беріг замерзли і наскільки сягне око по цілому лузі, аж до Лебедів, хоч покотом коти. Лід чудесний, гладкий. Простору хоч відбавляй.

Василь, користаючись негодою, ввесь час не приходив до дому. Він загалом не охоче ходив на хутір. І далеко. І скучно. Прийдеш, зараз до роботи марш, а у дядька зовсім що інше.

Не далеко. Повно хлопців. Прийшов зо школи, наївся, за шапку і поніс... А там гурма хлопчури, гренджоли, коньки і до вечора спускаються, чи війну роблять. Навчився курити. Хлопці у батьків бакун крадуть, папірки з книжок. Навіть і Василь якусь божественну книгу, куплену в Почаєві іще покійником дідом Антоном, на курево перевів.

Дома ж зате нікому працювати. Матвій почав знов до каміння ходити. Настя сама не розірветься. Цілий божий день товчись, товчись, а всього все одно не зробиш.

Поскаржилась вона батькові, що „той" не приходить. Матвій щось подумав і мовчить. А Василь не приходить та й не приходить. Минув тиждень, а його нема.

Тоді пішов Матвій до села і привів Василя. А це вже багато значило. Вечором так відлупив його, що той день посовався і ані рисочки в уста не брав. Володькові шкода його, та що подієш. Хай Василь не лишається так часто у дядька.

Після цього Василь уже приходив завжди до дому, робив, що треба було, але ходив надутим — ні до кого ні слова. Володько часто слідкує за Василем. Дивний це хлопець. У ньому чергується щось між добром і злом, але по всьому видно було, що це дитина, яка виросла без матірної опіки. Зовнішній його вигляд — стяглий, яснорусий, обличчя й шия в ластовинню, риптягував до себе Володька. Йому такі подобаються.

У його, наприклад, очах завжди видно якийсь смуток. Чогось йому ніби шкода, ніби його всі ображають, а він не в стані себе боронити. Головне, що Володько знав (і це його непокоїло), це те, що Василь не зовсім був свідомим свого положення. І якщо він колинебудь протиставився чомусь, чимсь був незадоволений, то робив усе відрухово, несвідомо. Це не те, що Володько. Цей хоч малий, але все він розуміє. На все гостро відзивається. Завжди обдумує свої вчинки, плянує помсту, вважає, порою, себе навіть переборщено ображеним.

По святах побіг для Володька час значно швидше. Він уже не нудився так завжди у хаті. Він вже має власні свої одяги. Тепер він не потребує просити у мами чобіт. Майже кожного дня одягався він і йшов на двір.

А там широке поле діяльности. Перше що — лід. Розлоге, блискуче, гладеньке мов скло плесо, сягає від Дерманя до Лебедів верстов дванадцять. Внадились і почали сюди вчащати учні учительської семінарії.

Кожного дня по полудні на льоду можна бачити кілька тузинів вітрогонів, які розпустивши проти вітру поли своїх чемерок (носили темно-синьої барви чемерки), шугали по льоду, мов вихорі.

Це Володька он як захоплювало. Він також „хотів би" ось так гонитись. Він також хотів би мати такі блискучі залізні коньки. Але це тільки: хотів би. В дійсності нічого він не міг зробити і нічого не мав.

Тоді він почав майструвати сам собі коньки деревляні. Але скільки він не мучився, нічого з того путнього не вийшло. Мати зібрала всі ті стругани і повкидала в піч. Що робити? Просити Василя? Але Василь ніколи нічого не робить задурно. Він завше вимагає за свою роботу плати. А що йому Володько дасть? Хіба ті копійки, що назбірав за свята? Ну, він поміркує...

Другим, що його особливо притягало — млин. Правда тепер зима, холоднеча. Дядькизавізники не сидять вже де попало, на морозі, по каменях, по колодах. Ні. Але тепер вони чекають своєї черги в „хатині".

(Далі буде).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. Запорозька Січ, від. 367, повідомляє своїх членів, що збори відбудуться у вівторок, дня 10-го вересня, в годині 7-мій ввечір, в галі парохіяльній, 303 Годсон Еве. На тих зборах маємо важні справи до полагодження. Кожний член обовязково має бути приявним на зборах та вирівнати свої вкладки. — Микитинський, предс.; Антонів, секр.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

„ПОРТРЕТ ПОРЯДНОГО ЧОЛОВІКА В РОСІЇ В 1930-тім РОЦІ".

Знов появилася книжка про переживання в пролетарськім раю. Книжка називається „Призенр оф ді Огпу", а написав її з власного життя Джордж Кичин.

Автор був уже за большевицької влади багатим чоловіком. Він представляв фінські й американські фірми, що добивалися від російського большевицького уряду концесій. Він займався теж імпортом заграничних товарів. Він збудував фабрику для виробу церковних свічок.

Та він великий „успіхом" з американського становища. З офіціяльного большевицького становища він іще ним не був. Нагоду стати успіхом дала йому незадовго „огпу", тайна большевицька поліція, що колись звалася „чекою". Вона запропонувала Кичинови стати шпигуном для „огпу" проти фінської торговельної делеґації.

Як Кичин не захотів шпиґувати проти своїх співтоваришів, большевицькі аґенти арештували його як людину, пересяклу „буржуазними" інстинктами. Його вислано на кілька літ на північ на тяжке заслання.

Отже Кичин не був би був винуватий за буржуазні інстинкти, якби він став був шпигуном для большевицької влади. Якби Кичин згодився був бути шпигуном супроти власної організації, він був би окупив свої гріхи проти комунізму.

КОМУНІСТИЧНІ ПРОТЕСТАНТИ.

З приводу появи в Америці іншої подібної книжки про страхіття большевицьких вязниць і заслань „Ню Йорк Таймс" подав був свого часу прихильну критику. Проти цеї критики до редакції „Таймсу" поплили сотками листи большевицьких читачів з протестами проти книжки й прихильної критики. Мовляв, авторка тої книжки не має доказу жорстокости большевицьких комісарів і вязничних сторожів.

Відповідаючи на ці листи, „Таймс" звертає цим большевицьким протестантам увагу, що вони готові признати правдивість закидів жорстокости проти націстів у Німеччині, а не хочуть признати правдивости закидів жорстокости большевиків, хоча жорстокість большевиків доказана зовсім не слабше ніж жорстокість націстів.

Справді можна до того ще додати слова большевицького представника в Америці, як цей наводив слова Христа: Бачите скалку в чужім оці, а не бачите поліна в своїм.

ЗВІДКИ БЕРЕТЬСЯ ШПІОНАЖА В БОЛЬШЕВИКІВ.

„Таймс" пробує знайти, звідки в большевиків завівся такий звичай бачити скалку в чужім оці, а не бачити поліна в своїм.

На його думку, це виходить з того, що комуністи привикли за все винувати капіталізм.

У звязку з цим треба пригадати, що всякий суспільний лад, витворивши інституції, починає плодити пороки. Як довго не було комунізму, так довго він мав тільки гарні признаки (бо він існував тільки в уяві). Як тільки повстала комуністична держава, вона зараз організує на свою оборону такі самі інституції, які комуністи колись осуджували як характеристичні ціхи капіталізму, в першу чергу шпигунство.

ЗВІДКИ ЖОРСТОКІСТЬ.

Справу можна розслíджувати ще далі та шукати відповіди на питання, звідки бе-

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЕМБРИДЖ, ПА.

Зорганізовано У. Ч. Хрест.

При Чорноморській Січи, сотня 6, зорганізовано дня 2. серпня б. р. Український Червоний Хрест. Вписалися покищо 16 дівчат.

М. В.

ПОМОНА, КАЛ.

На мій допис з дня 22. липня в справі помочі українській виставі відозвалися такі громадяни: п. І. Сальло з Честер, Па., п. К. Качмарова з Сейнт Пол, Мінн., п. М. Процаєва з Міннеаполіс, та інші, які надіслали свої експонати.

Щиру допомогу дали добродії Осип і Анастасія Качани з Джолієт, Ілл., і більшою збіркою причинилися дуже багато до української мистецької висвави на „Лос Енджелес Кавнті Фейр у Помона, Каліф." Будуть виставлені коло 1,000 експонатів.—І тим робом це буде одна з найкращих українських вистав у Каліфорнії.

Місцева американська преса дуже прихильно віднеслась до української вистави та прибіцяла помістити більші статті та фотографічні знимки в часописах.

Думаю, що українське мистецтво зробить свою дипльоматичну роботу між американцями. Надіються мати в часі 17-денної вистави коло пів міліона глядачів. Така вистава понесе. немалі кошти, але кожний виданий цент принесе стократну користь для української справи. — Виставою займаюся сам, не маючи досі ніякої посторонної фінансової допомоги. Одначе думаю, що наше громадянство мені допоможе своїми малими лептами в зачатім ділі.

R. P. Pekay,
P. O. Box 2
Pomona, Calif.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписана члениця 123 від. У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головним урядникам нашої організації за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $25, котрі стали мені великою помічю у моїм тяжкім положенню. Бажаю якнайкращого успіху У. Н. Союзови. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Катерина Мрикало,
Скрентон, Па.

реться в большевицьких шпигунів жорстокість.

Большевики кажуть, що це неминуча поява для охорони інтересів большевицької держави. Джан Чемберлин каже, що така відповідь могла бй видаватися справді правдивою. Аджеж і жорстокість тигра негарне явище; але коли взяти під увагу, що тигр трави не пасе, то його жорстокість є природнім явищем його життя: без проливу крови йому не жити.

Одначе, звертає він увагу, хто бачив, як кіт бавиться з мишею, той знає, що хто вбиває для життя, той легко може навчитися мучити для приємности.

ЦИНІЧНІ РЕВОЛЮЦІОНЕРИ.

Большевикам здається, що інтерес большевизму вимагає, щоб вони протестували проти жорстокости націзму, а мовчали про жорстокости большевизму.

Та історія нас учить, що з жорстокостей усе вирветься хтось, що розкаже про них світови; а царський уряд упав якраз від того, що з його рук усе вирвався хтось, що про його жорстокости світови розповів.

СТУДІЇ У ФРАНЦІЇ

У Франції існує 7 великих наукових осередків, а саме: Париж, Ліль, Штрасбурґ, Нансі, Ліон, Тулюза й Бордо, та коло 20 менших, з котрих визначніші такі: Раймс, Орлеан, Кан, Руан, Амієн, Безансон, Ґренобль, Нант, Тур, Діжон, Марсей, Клермон-Ферран, Монпеліє. Ці менші осередки не мають повних університетів, тільки звичайно перші два-три роки фільософії, природознавства, медицини, тому закінчувати студії треба в одному з вище згаданих великих академічних центрів. З приводу технічних можливостей ми у своїй інформації змушені обмежитись до Парижа, осередка, що під оглядом науковим і культурним займає не тільки перше місце у Франції, але й у цілому світі. З маси паризьких наукових заведень ми вичисляємо головно ті, що на нашу думку є варті підкреслення на те, щоб у них студіювали Українці. Це є:

Паризький Університет (Сорбона), заложений у XII в., з факультетами: **права** (до цього факультету входять інститути високих міжнародних студій, статистики, кримінольоґії, урбанізму); **медицини** 5 літ — інститути медицини кольоніяльної, психіятрії, рака, індустріяльної гіґієни, фізичного виховання, школи-акушерії, дентистики, оптики, серольоґії, фармацевтики тощо; **природознавства** (4 роки) — інститути: раду, фізики землі, хемії, аерохемічні і т. д.; **фільософічний** (4 роки) — при ньому: школа підготови вчителів французької мови за кордоном, курси французької цивілізації та інститути: лінґвістики, славянських студій, французької революції, орієнтальних мов, модерної літератури і т. д. (коло 30); **фармації** (5 літ). — Оплати на факультетах враз з іспитами вагаються від 200 до 800 фр. річно.

Дальше згадаємо отсі високі школи: Колеж де Франс — наукова інституція, доступна для всіх, безплатна. Національна школа „Де Шарт" — підготова архівістів і дослідників старих актів. Національна школа східних мов. Національна школа мистецтва. Національна школа ветеринарії в Альфор. Національна консерваторія мистецтв і ремесел. Національний Агрономічний Інститут. Центральна Технична Школа. Висока Національна Школа Гірнича. Національна школа доріг і мостів. Національна школа публичних робіт.

Високі школи приватні з правами державних: Паризький Католицький Інститут з відділами: канонічним, права, фільософії, природознавства, торговлі. Школа Політичних Наук. Школа Високих Соціяльних Студій. Школа Журналістики. Високі Торговельні Школи (2). Школи нотаріяту й обезпечень (2). Спеціяльна Школа Архитектури. Спеціяльна Школа Індустріяльного Будівництва. Високі школи механіки, електрики тощо (4). „Аліянс Франсез" — школа практичного знання французької мови для чужинців.

Вступ до всіх шкіл для Українців не є обмежений, за винятком деяких шкіл військового і піввійськового типу (хіба за окремим дозволом), як напр. Висока Школа Військова, Аеронавтики й ін. Основою приняття є осягнення т. зв. „еквівалянсу" на підставі свідоцтва зрілости й метрики уродження, що звичайно полагоджують французькі консуляти в державі петентів. Оплати за студії дуже ріжноманітні — технічні школи звичайно дорожчі (до 3 тисячі фр. річно).

Прожиток у Парижі (студентське „мінімум") вагається від 500 до 800 фр. місячно і постійно зменшується. На провінції життя значно дешевше. Так напр. у Ґренобли можна прожити за 350 фр. Через виказання праці і здібностей можна інколи здобути стипендії у французьких установах (напр. у Католицькому Інституті, Інституті Славянських Студій тощо).

Слід піднести значіння Парижа як академічного центру. Професорський склад світової слави, численні й багаті бібліотеки, музеї, архіви дають студентови (очевидно, при його добрій волі) вийняткову кваліфікацію і ріжносторонню освіту.

Міжнародний характер столиці світа, численне чужинецьке студентство створюють сприятливі обставини для пропаґанди української справи та навязання широкого звязку з чужинцями. Тому Управа Української Студентської Громади закликує українську молодь якнайчисленніше виїздити на студії до Парижа. За всіми подрібними інформаціями в справі студій у Франції просимо звертатись до секретаріяту Української Студентської Громади в Парижі, долучуючи дві міжнародні марки. Адреса в Парижі: Asaocïation des Etudiants Ukrainiens, 22 rue de Buci, Paris VI., France. Відпоручники на провінції: Grénoble (Isére) Mr. Jean Stronsky poste restante, Montpellier (Herault) Mr. Ivan Popovitsch, 3 rue des Refuge, Nancy — Mr. Pierre Zakousilo, 3 rue de Vieil Aitre.

Управа Української Студентської Громади в Парижі.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

З НАГОДИ НАБЛИЖАЮЧИХСЯ ЛИСТОПАДОВИХ СВЯТ.

Хочу порушити справу, яка мені не дає спокою. Бував я вже нераз на ріжних Листопадових Святах, і то в ріжних громадах. Як відомо, нема здається в нас української громади, яка не влаштовувалаб Листопадового Свята. Це вже ввійшло в такий звичай, що годі собі уявити, щоби були Українці, що моглиб обійтися без цього свята. Це правда. Але і це правда, що не всюди те свято відповідає тим вимогам, які треба ставити до тих, що приготовлюють програми і їх виконують. Тут можна завважити багато браків, особливо по менших місцевостях. На це рада така, щоб до таких свят підготовлятися довший час, а не в останнім місяці. Подруге, треба добре подбати, щоб свято вийшло під кожним оглядом культурно. Тепер нема ніякого виправдання на багато недостач, що могли мати виправдання тому 10 чи 20 років. Тпер треба вимагати від диригентів і від аматорів доброго вишколення і виконання і культурної поведінки, бо це підносить повагу таких свят, як Свято Листопадове.

М. Підгайний,
Істон, Па.

Д. Ц.

СОЛОМОНІВ ПРИСУД.

Минулого року у вівторок перед Святим Іваном мав я до полагоди більше спорів — став оповідати суддя Сатурин Лябредель. Він був відомий як дуже хитрий та справедливий суддя. — Після звичайних формальностей секретар покликав двох процесовичів. Один звався Машно, торговець худоби, другий Бальотен, торговець маронів. Машно був кремезний, на лиці румяний, із невеличкою борідкою та густими бровами. Бальотен був хитрий Норманець, сухий наче тростина.

Я став переслухувати першого Машнота. Він промимрив щось під носом, повертів кілька разів шапкою в своїх товстих пальцях і став говорити:

— Пане директоре!

Я сказав йому, що я не директор, лише суддя. Він збентежився та став знову говорити:

— Пане директоре, я скажу вам усю правду.

Відкашельнув, обтер піт із чола та став говорити далі:

— Отже ця свиня продала мені теля, за яке я йому заплатив, а тепер каже...

Я перебив йому доволі гостро:

— Любий приятелю, в суді не вільно нікого прозивати свинею. Говоріть ясно, одначе без зайвих образливих слів! Говоріть!

— Пане директоре... це не є ніяка образа, коли я свинею називаю такого драба, який важиться...

— Коли так далі говоритимете, мусітиму відібрати вам слово.

— Простіть мені, пане директоре, та я не в силі заволодіти над собою із гніву. Отже... що я хотів сказати... я купив від нього теля за сто десять франків. Ми погодилися, я сказав йому: Приятелю, тепер будеш такий добрий і поженеш теля до мене до дому — і тоді я виплатив йому тих сто десять франків срібними пять-франківками. Він мені відповів:—Це нічого,—й пригнав мені теля. — А тепер, любий приятелю, заплати мені стодесять франків! — Я йому сказав: Чоловіче, ти пяний, або хочеш зі мною жартувати. Яж тобі заплатив на торговиці.

Він мені відповів: — Що з тобою? Мені здається, що ти пяний... ти мені зовсім не платив. Дай мені моїх сто десять франків, а ні, то я беру теля назад. — То я теж питаюся вас, пане директоре, чи цей розбишака може мене присилувати, щоб я двічі платив за одно й те саме теля. То всі...

— А маєте свідків?

— Свідків?!... Не маю... не маю свідка... тай навіщо мені? Невжеж, коли хто хоче купити теля, треба двох свідків? А може ще й податкового поборця?

Я звернувся до Бальотена:

— Бальотен... чи ви чули, що каже обвинувач? Невже ви від нього не дістали грошей? Мусите присягнути, що говорите правду!

Бальотен устав, підніс праву руку вгору та сказав голосно:

— Він брехун... страшний брехун, пане судця... Я не дістав від нього ні зломаного шелюга!

— Отже ви рішучо заперечуєте це?

— Так... рішучо заперечую!

Купець зірвався і крикнув:

— Ах, ця свиня, цей обманець, цей...

Я сказав йому бути тихо, а обом приказав вернутися на свої місця... Потім звернувся я до слухачів:

— Справа ясна... Машнотова розправа проти Бальотена не може відбутися тому, що він не має свідків... Одначе Машно робить на мене враження чесної людини та і я в дуці вірю, що він тут тратить сто десять франків. Отже йому належалося би бодай яке-таке відшкодування, тому я предкладаю зробити збірку для нього. Я даю десять франків. А ви, Бальотен, чи ви будете настільки без серця й душі та не дасьте якого франка для вашого противника?

Торговець устав і зараз відповів:

— Пане суддя... не хочу бути менше шляхотний, як ви були... даю дві пятьфранківки!

Я взяв ті гроші, глянув на них раз, потім іще раз, став дряпати їх нігтем, важити на долоні, а потім змірив гострим поглядом Бальотена та крикнув до нього:

— Що? Ви важитеся в суді пускати в обіг фальшиві гроші?

— Фальшиві гроші? Фальшиві гроші? — пробурмотів Бальотен, блідий наче полотно.

— Не вдавайте невинного тут! Ви дуже добре знали, що гроші фальшиві, що мають у собі мало срібла, а багато олова. Тому скажіть мені, хто вам дав ці гроші, а ні то зараз скажу замкнути вас! Не забувайте, що можете піти на примусові роботи!

Бальотен дріжав, як осиковий листок. Промимрив кілька незрозумілих слів, а потім наче став рішатися на щось... ступив кілька кроків вперед і сказав голосно:

— Пане суддя, краще буде, як вам скажу щиру правду. Коли вже хто має іти на примусові роботи, то це Машно, бо він ці гроші дав за теля!

— Отже признаєте, що обвинувач заплатив вам за теля?

— Признаю... пане суддя... признаю!

— Це мені вистарчає... Приказую вам, щоб ви обвинувачеви віддали теля, як його власність. А ви, будь ласка, візьміть назад ваші дві пятьфранківки... бо вони не є фальшиві! Я сказав був, що вони фальшиві лише тому, щоб дізнатися правди.

Орлик.

ПРОВІДНИКАМ.

— Хто з вас, брати, не покарав раба у собі — той упаде.
Хто з вас не підкосить власну мрію — впаде.
Ви сини землі!
Тож земськими останьтеся!
Хто хоче Богом бути на землі — зумій її найкращим сином стати.
Людство — це живчик Бога на землі.
Твій дух — одна мисль Його.
Коли ти глибший, ніж інші — накинься їм.
Коли скалою ти — невблаганно здави їх кліщами, запрягай і ори ними; коли ти сонцем — покажи їм шлях і перший сам ступи на нього.
Жага тепер, двоноги моляться й арена жде!
Та вслухайтесь добре!
Поривайтесь лиш тоді, коли відчуєте, що вас покликано.
(Блазнів багато!)
Не коли покличуть!
Може й не покличуть...
Вівці бояться львів...
Лиш як самі почуєте наказ у собі, як залізом десниця, як скелею віра ваша і сонцем мета.
Ви чули!
А як станете на скалах і хмари верхів оповиють вам голови —
не забудьте на черв'ів на долах!
По трупах червів ви двигнулись, там слава ваша, вони вас і зжеруть.
Не знизуйтесь до них. Підведіть їх до себе. Орлів створіть!
Титани ви — так і здвигніть титанське.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

З вінчання на добрі цілі.

Дня 31. серпня відбулося вінчання п. Марії Рапко з п. Павлом Гудзом. А на другий день весільні гості на внесення старости Олекси Косюка зібрали дарування на народню ціль, яке виносило $15.50, з чого призначено $8 на місцеву народню школу, а $7.50 на визвольну боротьбу.

Зложили: Павло і Марія Гудз $2; І. Маленчук 60 ц.; по 50 ц.: Гнат Тепер, Анна Маленчук, Антонина Тепер, Й. Ходоровський, І. Рапко, Анна Рапко, Юлія Ходоровська, І. Околіта, О. Косюк, П. Коцюба, І. Кацюба, І. Назарик, В. Козак, Д. Герман, Т. Кашуба, А. Гурняк, Тетяна Гук, М. Підгородецький; по 25 ц.: Анна Ганчарик, Марія Кінаш, Л. Ганчарик, М. Кінаш, Німець, Павлина Назарик, Евдокія Мостецька, С. Мостецький, С. Рогожин, Н. Вецал, Розалія Вецал, Д. Рапко, К. Гунберський, В. Чопик, а решта дрібними.

---o---

ПОРТ ДЖЕРВІС, Н. Й.

На інвалідів, а не на памятник.

В „Свободі" ч. 190 було подано, що збірку, яку я збирала в 1932 р., призначено на будову місцевого памятника. Зазначую, що я сама зібрала при обіді в гром. Параскеві Мудрик на інвалідів $13.75. Між жертводавцями був о. Д. Микитяк, що дав $1 і ще згадав за нужду інвалідів в краю. Сказав, що дає, щоб обтерти сльозу бідним калікам. Ті гроші мав о. Микитяк вислати до краю. А тепер по 3 роках читаю в газеті, що їх зужито на памятник. Думаю, що вони повинні бути вислані туди, куди їх призначено тоді, коли я переводила збірку.

Анна Гнатів.

---o---

САВТПОРТ, КОНН.

На визвольну боротьбу.

Дня 11. серпня наша громада зробила для гром. Михайла й Матрони Сендзік милу несподіванку з нагоди їх 25-літнього подружого життя. Знайомі й приятелі зійшлись до Українського Народнього Дому, де відбулась перекуска та весела забава. По обіді кожний з приявних складав щирі желання ювилятам, а що це було срібне весілля, то жінки обдарували паню Сендзік малим срібним дарунком, а знову мужчини — члени товариства, до якого належить гром. Сендзік, дали йому в дарунку срібний годинник.

При тій забаві не забуто також про Рідний Край, та на поклик гром. Д. Чернявського, предсідника від. 50 ОДВУ, приявні зложили на визвольну боротьбу $22.85. Збіркою занялись В. Ванат і М. Гузік. Жертву зложили: М. Сендзік, М. Ванат, А. Блащук, М. Гановський, І. Кондуб, С. Даценко, С. і Т. Пивцьо, В. Блащук, І. Данилко, Г. Пилипчук, М. Савса, А. Волінський і Д. Чернявський по $1, а решту дрібними датками.

Окремо вислано також $8.46 для матерей Біласа й Данилишина, які то гроші були зібрані ще в День Матері. Отже разом переслано через Обеднання $31.31.

Ю. Гоголь.

МОСКОВСЬКА ПРОДУКЦІЯ АЛЮМІНІЮ.

(УП) В останніх трох роках повідкривала Москва в себе коло Ленінграду, на Уралю та на півострові Коля дуже багаті поклади бавкситу, які дають змогу необмеженого розвою московської алюмінієвої індустрії. Першу алюмінієву фабрику збудували Москалі в Волхові коло Ленінграду. Вона почала працювати в 1932 році. До кінця 1934 року ця фабрика виробила 13,000 тон алюмінію, а в 1935 році має вона дати 8,000 тон. В травні 1935 року відкрили Москалі на Україні над Дніпром найбільшу в світі фабрику алюмінію. Це в цьому році має вона дати 17,000 тон алюмінію. Щоб фабрику вдержати в повному русі, вислано з Москви на Україну 330 найкращих інжинірів та техніків алюмінієвої індустрії. Ще одну велику фабрику алюмінію будують Москалі на Уралі, на яку лише в цьому році видано вже 32 міліони карбованців. В цілости виносила московська продукція алюмінію в 1932 році 855 тон, в 1934 році вже 14,391 тон, а в цьому році проектується випродукувати 25,000 тон алюмінію. Чи ця цифра буде осягнена, важко сказати, хоч вже в першому півроці цього року випродуковано загально 11,600 тон алюмінію. А на 1937 рік проектують Москалі піднести продукцію до 80,000 тон. Дивлячись на цифри, можнаб мати враження, що розвій індустрії в московській імперії йде невпинно вперед. Колиж взяти на увагу те, що всі цифри, які подає Москва, є в засаді значно перебільшені, і то з пропагандивних оглядів, то враження залишиться трохи інакше. Найбільші надії покладає Москва на продукцію алюмінію на Україні. Але навіть при форсовним темпі добування алюмінію всіх запасів українського сирівцю не знищать. А нова фабрика придасться і для самостійної української держави.

Мусій Степанчук.

В НАШИХ РУКАХ НАША ДОЛЯ.

Гірка доля на чужині, тут за морем,
А край рідний там прибитий лютим горем:
Що в чужині серце вяне і банує,
А у рідним краю ворог там панує.
Що в чужині чужа мова, чужі школи,
В рідним краю, „Рідна Школа" у неволи.
Що в чужині ростуть й гублються тут діти,
В рідним краю дітям доленьки не взріти.
Що в чужині чуже право і закони,
В рідним краю там неволя і кайдани.
Що в чужині тяжка праця при варстатах,
В рідним краю топче лан наш ворог клятий.
Що в чужині в душі пустка, сум і холод,
В рідним краю нужда, злидні, смерть і голод.
Що в чужині безробіття і нестатки,
В рідним краю чужі драчі і податки.
Що в чужині ідуть літа безнадійно,
В рідним краю грізний вітер дме постійно.
Що в чужині зір наш все звернений д' сходу,
В рідним краю висне буря над народом.
Висне буря, що заграє там громами
Й потрясе кайдан ланцами і тюрмами.

Гірка доля в рідним краю й тут за морем.
Ах, коли вже ми стрясемо лютим горем?
Ах, коли вже замісць стону й нарікання
В нас заграє життя щасного бажання?
Ах, коли вже замісць плакати з розпуки
Ми возьмемо власну долю в свої руки?
Ах, коли вже в нас зєднаєсь міць і сила,
Щоби горю й нужді крила підкосила?
Ах, колиж ми однодумно разом станем,
І недолі сміло в вічі всі поглянем?

Бо недоля й люте горе ме нас жерти,
Доки будемо жахатись борні й смерти.
Бо лиш там недоля й нужда все панує,
Де слабий дух, боязнь й кволість серця чує.
Нема горя і неволі там нікому,
Де борні дух йде настрічу всьому злому.
І не буде й в нас неволі, ані горя,
Як не будуть нас ріжнити гори й моря.
І пропадуть в нас кайдани душі й тіла,
Як не буде нас міль власна живцем їла.
Як не буде в нас до праці знеохоти,
Як не будуть їсти нас денні турботи,
Як лиш буде в нас бажання й добра воля, —
Буде щастя в нас і воля й краща доля.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

UKRAINIAN DAY SUCCESS DESPITE RAINY WEATHER.

Eastern Pennsylvania District Event Held at Community Park.

Many Ukrainians braved the inclement elements to conduct a most auspicious first annual Ukrainian day for the Eastern Pennsylvania district held all day yesterday at Lehigh Community park.

In buses and private cars the Ukrainians flock to the park from Allentown, Bethlehem, Northampton, Palmerton, Easton, Newark, N. J., Jersey City, and NewYork to take part in the mass which opened the festivities and partake of "hulupki" and "perohi," native dishes made by the women of the various churches.

Rev. Dr. Vladimir Klodnycky, rector of the Ukrainian Orthodox church in Newark and president of the Ukrainian day committee, conducted the mass held in the pavilion assisted by Rev. Vasil Horochivsky, of Northampton, Rev. Isadore Kostiuk, and a combined choir of 150 voices under the direction of Joseph Bukata, of Allentown.

Luncheon with the aforementioned dishes of cabbage wrapped meat and rice and dough-wrapped potato and cheese followed the religious ceremony which is part of all festivals of the united Ukrainians.

The prime feature of the day was concert and dancing exhibition by the various groups in the outdoor theatre.

In native costumes of hand-embroidered cross-stitched colorful blouses boys and girls sang folk songs and did folk dances. The boys wore red bands around the collars of their shirts with the girls wearing red ribbons in their hair to memorialize the blood shed by Ukrainians in fighting the invasion of nomadic tribes centuries ago.

The national flags of blue and yellow for sky and wheat of the agricultural Ukrainians provided the background for the young people who took part in the spirited dances.

Emil Reviuk, of Jersey City, editor of "Svoboda," Ukrainian daily newspaper, struck the keynote of the celebration in stating his appreciation for the fine display of native culture shown by his countrymen in the songs and dances. He asked all to spread the Ukrainian culture to avoid a confusion with Tartars, Poles and Russians.

"Do that," he said, "and our countrymen in Ukraine will have a free nation in a short time."

His address, spoken in Ukrainian, was loudly cheered by the group practically all of whom spoke the native tongue.

Rev. Dr. Klodnycky echoed his sentiments and urged his friends to combine their culture with the American culture.

"Be loyal to the United States," he declered. "It is your new home where there is always religious freedom. And to you of the older generation who haven't done so as yet, please become American citizens. Your work with the church organization will do much to place Ukraine on a higher level."

Short talks in English were made by Malcolm W. Gross and Attorney Dan M. Garrahan, who praised the work of the Ukrainians in Allentown.

Because of the failure of two groups from New York city to appear due to the bad weather in the morning the contest for prizes in the song and dance fest was called off. But the spirit of the performers was none the less brilliant.

Joseph Davidenko, of New York City, brought a troupe of twenty-six boys and girls from Newark who took part in solo comic numbers and also religious hymns. Choirs from Minersville, Northampton and Allentown evoked much comment with their fine choral work without accompaniment.

The vigorous dances, however, held the audience thrilled as boys wearing colored pantaloons stuffed into black boots and girls with their colorful blouses, headdresses, multi-colored slitted skirts and boots stamped through the intricate steps of the "Kolomiyka," "Cossachok," and the "hopak-kolom."

The ballet groups, all of the Ukrainian Folk Ballet of Vasil Avramenko, were directed by Michael T. Lawryk, of Bethlehem.

Soloists were Irene Prijdun, 8 years old, of Northampton; Nicholas Klymyshyn, Michael Marchu, Pauline Evans, Anne Evans, Anne Marchu, Frank Lawryk, Annete Dudko, Kathleen Dudko, all of Palmerton, and Emily Zabalasky, of Bethlehem.

The day's activities were concluded with general dancing in the pavilion. Michael Blaschak and his Ukrainian orchestra, of Allentown, furnished the music.

The program was arranged by the following committee: Dr. Klodnycky, president; Walter Pypiuk, Allentown, vice president; Joseph Bukata, Allentown, secretary; John Derchak, Palmerton, treasurer; Rev. Isadore Kostiuk, Minersville and John Zerbetsky, Northampton, board of governors.

(Allentown Morning Call, Tuesday, September 3, 1935).

Багатий плід.

— Куме Андрію, що мали ви цього року в свойому городі?

— Що мав? Корову сусідки на траві, хлопчиськів мельника на груші, свиню Іваниха на грядці й жінчині курки скрізь, усюди.

Жидівські інтереси.

Йойна Калмукер і Герш Прищовер обговорюють подружжя своїх дітей.

— Ну, то ви, пане Калмукер, кілько будете давати придане для своєї доньки?

Ну, що я можу дати на таке кризус? Дам десять тисяч.

— Уй, нівроку з вас! То ви маєте файн гумор. Десять тисяч для доні, що мала романси з капральом від уланів...

— Ну, то скажім — пятнацять тисяч.

— Що? Ви йдете сі ту шкяти? А ваша пошарпана репутація, то пес?

— Най вже буде двацять.

— Ой, вей! Али з вас кумедянтнік, попросту Пат і Патахон. А родина вашої жінки...

— Ша! Що ми маємосі сварити, я не люблю того. Я дам 25 тисяч і більше не можу ані гроша! Але може би ми поговорили так трошки за вашого синуня, за його родину, за його мамуню...

— Знаєте що, пане Калмукер, то най вже буде тільки 20 тисяч...

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (113)

Отже ще раз Ронда Тері опинилася в страшному гаремі горилячого короля, в окруженні ворожих самиць Генриха Восьмого. Та цікаве, що серед такого критичного положення вона не думала про себе, а про чоловіка, що так по лицарськи пробував її виратувати. Якаж то тепер його доля?

У тій самій хвилині Тарзан лежав оголомшений на даху горіючого замку, після того, як горилль ударив його топорищем. Довкруги нього звірюки дико борикалися за ратунок. Творець кинувся до тайного виходу, але перед ним поспішились інші, що знали тайну.

Через отсю борикаючуся й ревучу товпу дивогляд хотів насильно промостити собі дорогу, але могутні звірюки відпихали його взад. Озлоблений, кинувся на хребет великого самця, що своїм тілом заступив йому дорогу, і почав немилосерно бити його по голові.

Перестрашений самець не звертав на це уваги, доки Творець не запустив свої пазурі в його карк. Тоді сильний звір ухопив його й кинув ним на дах, де він упав побіч приголомшеного Тарзана. Тимчасом огнені язики почали окружати обезсилені тіла обох.